

XXIV.

Dasi je Stambul zeló razsežen, pa vendar potniku razen imenovanih znamenitosti ne nudi kaj posebnega.

Sedel sem na tramvaj — Grki mu pravijo *τροχιδρόμιον* — in se peljal skozi celi Stambul prav do mestnega ozidja. Tu še le vidiš, kakšno je pristno turško mesto. Ulice so ozke, zakrivljene, umazane, hiše nizke, napol lesene ter imajo k večjemu po dvojne nadstropij, pač pa mnogo oken in balkonov. Vrata nimajo kljuke kot pri nas. Navadno

Turška gospa v pouličnem oblačilu.

so zaprta tudi po dnevu. Če hočeš v hišo, moraš potrkati z železnim kladivom, ki je pritrdjeno na vratih. Okna so do polovice zakrita z mrežo, tako da ne moreš pogledati v sobo; iz sobe se pa vendar vidi na ulico vse. Vzrok tej zidavi je iskati v izlamu. Turška vera strogo zapoveduje, da morajo biti mohamedanke zakrite in zakrita tudi okna njih stanovanja, harema. Ženske imajo po ladjah, na železnici in drugod poseben oddelek. Večkrat sem videl zapisano; „Reservé au

harem“, nekaj nemški „Damencoupé“. Gorje ti, če stopiš vanj! Jezike imajo Turkinje isto tako ostro brušene kot njih sovrstnice marsikje drugod.

Kakšne so hiše od znotraj, ne vem. Pravijo, da so prostori strogo ločeni: za moške, ženske in posle. Pohištva imajo malo; ob stenah stojé divani. Tla so pokrita poleti s slamnatim, pozimi s platnenim pregrinjalom.

O pojedinah pravi „Vodnik“: „Krog nizke mize posede vsa družina; sedé ali na nizkih stolčkih ali pa kar na tleh, po turški navadi. Turki ne rabijo ne noža ne vilic; zato pa si po jedi umivajo roke. Jedó samo z desnico. Z gnusom se obrne Turčin od Evropejca, ki bi jedel z levico; levico namreč rabi moslim le pri gotovih opravilih.“

Turška kuhinja našemu želodcu ne prija. Nekoč sem zašel v turško restavracijo; jedel sem, pa s težavo. Jedó večinoma samo ovce, jagnjeta in kuretnino. Strogo pa je po izlamu Turkom zabranjeno jesti svinjino. Prašičev zato ne vidiš nikjer. Tudi je prepovedano žive dovažati v mesto. Nekdaj je baje ščetinar zašel v carigrajsko mošejo. O, strah in groza! . . . Odtod ta prepoved. Prašiča si mohamedanec še pogledati ne upa, tako se mu studi.

Mohamed dovoljuje sicer svojim vernikom mnogo ženstvo, pa vendar ima navadno moslim samo po eno ženo, že zaradi ljubega domačega miru. Samo sultan si jih vzdržuje po več. Ženi se mohamedanec že zelo zgodaj, navadno z osemnajstim letom. Tudi ločiti se more od svoje žene, če ima za to pameten vzrok. Moslimski zakon bi bil torej nekaj ciganski zakon, narejen po „pravilu“ rokovnjaškem: In nomine patre, vzemi jo na kvatre . . . Zakon se sklepa pred sodnikom v zasebnem stanovanju, nikdar v mošeji. Dečki ostanejo pri materi v haremu do 12. leta, hčere pa, dokler se ne omože. Obrezo so moslimi posneli po Judih.

Prave zakonske ljubezni izlam ne pozna. Žena moža ne kliče po imenu: Osman, Ahmed, Abdallah, marveč ga nazivlje „gospoda“: efendi, aga, čelebi. Tudi otroci pra-